

Leningradi ajalehes „Edasi” ilmunud kiri eestlaste kommuuni „Koit” ajaloost ja tegevusest. Põhja-Kaukaasia: Mihhailovskoje: kommuun „Koit”. Asutamine 1924. aasta mais. Senine tegevus: ehitus, põllumajandus, aiandus. Kommuuni maa, seadmed ja loomad. Poliitharidus, raamatukogu, tähtpäevad, kool ja lasteaed. Koolimaja ehitamine. Neljas viljaikaldus. Kommuuni võlad. Tulevikuplaanid. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Leningradi ajaleht Edasi (nr. 82), 14. oktoober 1927, lk. 3

Tulewiku õnnemaalt.

(Kiri kommuuna „Koidust”)

Käesolewa aasta maikuus oli kommuuna „Koidu” 4. aastapäew. 1924. a. maikuus jõudsid Ameerikast esiia esimene grupe eestlasi, kes kommuunat asutama hakkasid.

Edusammud, mida kommuuna nende esimeste aastate kestel teinud, on käega katsutawad. Paari kokkulangemas olnud sawionni asemele on nüüd kaks suurt kahekordset elumaja, uuemate tehnika nõudmiste järele sisse seatud meierei, hobustetall, lehmade, sigade ja kanade laudad, wiljaaiad ja sepapada. Õunapuaed on ka enam-wähem korras. Rohuga üle kaswanud stepp on põlluks muutunud. Ja kõike seda on teinud üks wäikene grupe inimesi, praegu umbes 90 hinge.

Kommuuna käes on tarwitada üle 1000 dessätiini maad, mille pealt mingisugust maksu ei wõeta. Sellest maast oli 1927 aastal umbes 500 dessätiini külwi all. Selle maa harimiseks on kommuunal 5 traktorit. Nendega küntakse, äestatakse, külwatakse ja lõpuks, nende abil weetakse ka wili raudteejaama juure. Et traktoriga sügawamalt künda saab ja et külwimasin wilja sügawamale mulla sisse peidab, on kommuuna wiljasaak parem olnud, kui ümberkaudsetel talupoegadel. Nende samade traktorite tõttu wõiwad kommuuna liikmed päewas vähem tundisid töötada ja kõige palawama aja keskpäewal puhata. Aga kui sügisene ehk kewadine külwiaeg on, siis töötawad traktorid ja mehed kahes wahetuses: öösel ja päewal.

Juulikuu alguses hakkab lõikus. Wiie isesiduja järele panewad wiljawihkusid kokku kümnekond inimesi. Kui wili kõik hunikutes on, siis toob suur auru-traktor „Case” peksumasina põllule. Hobuste ja traktoritega tuuakse wiljakoormad masina juure. Lõpuks riisutakse põllud kahehobuse rehaga puhtaks ja alustatakse sügist küнди.

Kommuunal on praegu olemas 12 tööhobust, 40 lüpsilehma, üle 200 sea, 16 lammast, 23 mesipuud jne. Kommuuna hakkab lähemal ajal puhasttõugu minorkakanu pidama ja seda tõugu ümberkaudsete talupoegade keskel laiali laotama. Niisama müüakse kommuunast praegu puhastwerd walgeid Inglise tõugu seapõrsaid.

Terwe majanduse juhatus on kommuuna nõukogu käes, mis koosneb 5 liikmest, walitud ühe aasta peale. Erialude peale: leiwategijaks, sigadepidajaks jne. määrab nõukogu erilised töölised. Inimeste tööle saatmist toimetab eriline tööjuhataja.

On olemas ü. K. (e) P. rakuke, kellel kümme-kond liiget on, Ü. L. K. N. Ü. rakuke ja pioneeride rühm, kumbgi 14—15 liikmega. Töötawad Mopri rakuke, „Oso-Awiohimi” ring ja sõjaring. Raamatukogus on üle 1000 raamatu — Eesti, Wene ja Inglise keeles.

1926—27 a. talwel töötasid noorte ja wanade poliitringid, näitering ja Wene keele ring. Tähtpäewi pühitsetakse wäikeste pidudega, millest osa wõtawad ka Wene talupojad lähematest küladest.

Lasteaed on kommuunas töötanud 1926 aasta suwest saadik, praegu on temas 13 last. Praegu ehitab kommuuna ühes ümberkaudsete wenelastega koolimaja. Et koolimaja weel walmis ei ole, siis tuleb wanematel õpilastel 40 wers-ta kaugusel olewasse kolooniasse minna, kuna nooremad lähemas Wene külakoolis käima hakkawad.

Kõikide heade tagajärgede peale waatamata, mis kommuuna elus seni kätte saadud, leidub weel ka puuduseid. Tööjõudu on weel wähe ja ehitustöö kannatab põllutöö arwel, ehk ümberpöördult. Sel põhjusel, et põllutöösid edasi lükata ei wõi, on ehitustöö maha jäänud ja mõned loomade laudad weel ehitamata. Puudub weel agronoom, kes lõunamaa põllupidamist tunneks ja üks hea aednik, kes kommuuna aiast ühe suurema sissetuleku allika wõiks teha.

Et raudteejaam kaugel on, läheb aiawilja ja wilja wedamine turule kalliks. Kuigi siin igasugune aiawili wäga hästi kaswab, wõib kommuuna oma tarwiduseks ainult pomidorisid ja kurkisid kaswatada.

Peapõhjuseks aga, mis kommuuna edasijõudmisele weel takistusi teeb, on täna wuaastane ja juba neljas wiljaikaldus. Kuigi mõne aasta saak wahepeal teisest parem on olnud, ei ole kommuuna „Koit” siiski weel head wilja-aastat näinud. Selle tõttu on wõlad suureks kaswanud, kuigi põhikapital wõlgadest mitu korda suurem on. Komisjon, kes kommuuna elu uurimas käis, tuli niisugusele otsusele: kommuuna wõiks paremini elada ja töötada, kui osa inwentari ära müüks ja osa wõlgasid ära maksaks. Arusaadawalt peaks siis ka maad wähendama. Praeguse kommuuna tööjõu kohta on maad palju rohkem, kui see tööjõud teda korralikult harida jõuab. Komisjoni poolt wäljatöötatud plaan leidis liikmete keskel poolehoidu, kuid praegu on küsimus weel otsustamata.

Siis on kawatsetud, et kommuuna „Koit” iga aastaga rohkem piimatalituse ja seakaswatuse peale üle läheks. On kawatsus ühes Wene küladega piimaühisust luua, kuna kommuuna meierei suuteline on palju rohkem piima läbi töötama, kui seda kommuuna üksinda annab. Ja nelja-aastane praktika on näidanud, et karjakaswatus ja piimatalitus ühes seakaswatusega on palju paremad sissetuleku allikad, kui ainult wiljakaswatamine.

Kindlale majanduslisele alusele rajatud olles loodame üle saada ka nendest raskustest. Muidugi kulub selleks veelgi jõupingutusi, tahtmist ja ka aega.

Minna Rauk.